

ROTT JÓZSEF

Májusi tüzek

Körbeülték a hosszú deszkaasztalokat, hozzáértően szürcsöltek a gulyáslevesekből, tépdesték a kenyeret, forgatták a nyelvükön az omló húsdarabokat, közben odavetettek egy-egy dicséretet a bográcsok mellett őrkdő, versengéstől kipirult asszonyoknak. Aztán a csapatvezető vajúrok a szájukat törölgetve, eredményt hirdettek. Később mindannyian sörrel locsolták égő torkukat, majd ki elfeküdt a tölgyfák árnyékában, ki megnézte a gyerekek vetélkedőjét. A hátrakötött kezű suhancok kiéhezve marcangolták a kötélről lecsüngő lepényeket, szökdécseltek, nyakuk megnyúlt, arcuk ragadt a vastagon kent lekvártól. Mikor Jánosi Gyuzsi megcsillantotta a foga között a kirágott pénzdarabot, meglett a győztes, és ki lehetett nevetni a maszatos lemaradókat.

Növekedett a forgalom a kocsmasátrakban. A téli sűjtőlégrobbanás egyik sérültjét, az öreg Barabolyt aznap engedték ki a kórházból. Ahogy megjelent a hullámozó fűvű réten, csapatnyi bányász fogta körül, és a hogylétét tudakolva figyelték, miképp bírja a mankózást. Barabolynek a szájára lógó fekete bajsza se tudta elfeledtetni hiányzó fogai részét, mely mögött szenes vágatként sötétlett a torka. Ledöntött két sört az útjába eső söntésnél, aztán odamankózott az első asztalhoz, és csonka lábát simogatva, mesélni kezdte fölépülése történetét.

A tekepályán félmeztelen vajúrok dübörgették a golyókat: a fabábok röpködtek, a nézők tapsoltak. A körhintánál magnó bömbölt és gyerekek visongtak. Alkonyattájt megfogyatkoztak a finom lelkű lányok és asszonyok, s a fölhevült apák hazazavarták a söntések körül őgvelgő kamasz fiaikat. Baraboly előtt szaporodtak az üres üvegek, szemét behálózták a vérerek. A tekepályán megszűnt a golyók huppogása, a körhintát leállították. A leereszkedő este egybeterelte a mulatni vágyókat a papírlampionos táncter körül. A kocsmasátrakból cigarettafüst hömpölygött a torlódo sokadalomra.

Vakító fényszórával teherautó zötyögött a táncterre. A bányászok lecsapták a platót, s kurjongatva leemelték a Szomjas Vájár zenészeit. Míg széket toltak a gitáros alá, a szaxofonos Flúger dülöngélve kijelentette, hogy rövidített, ne haragudjon senki, barátoktól se fogadnak el, hanem a sört szeretnék mielőbb megkóstolni.

Baraboly éppen leesett a padról, mikor Flúgerék rázendítettek a keskeny színpadon. Kosár vajúr a hóna alá nyúlt, és a közeli tölgyfának támasztotta. Baraboly hasztalan jajgatott, panasza beleveszett a boldog zsi bongásba. Flúger begörbedve fújta a szaxofont, a dobos csapkodott, a táncosok port rúgva ugrándoztak. A pár nélkül maradók körbeállták a teret, és a feleségére támaszkodó Köpörtyűsre mutogattak, akiről csak találgatni lehetett, hogy a légszomjtól vagy a hányingertől tátog-e. Köpörtyűsne hősie sen tartotta férjét a túsarkú cipőjében, ám a mulatság középpontjába kerülve lerázta a vállára nehezedő mancsokat, és tovalejett a vigyorgó Csókinger oldalán.

Csillapult a lárma: a zenészek a harsányan beszélgető táncosokkal a kocsmasátrak felé igyekeztek. Szállt a füst, habzott a sör, és a pálnika remegésmérőként lötyögött a kupicákban.

– Rendelj töményet is! – kiáltotta Kosár a ponyvaajtóból Veszeliknek. – Félrészegség kidobott pénz!

Veszeli szeme megvillant a lámpafényben. – Akkor nem sokat kell már költened!

A sarokban összebújt lányok alig leplezett áhítattal néztek Kosárra, az asszonyok nevettek. Kefefrizurás, hegyes orrú csillés ért a pulthoz. Ráharapott a cigarettára, elvett két színültig töltött poharat, és pénzt dobott a csaposnak. A bányászok utat engedtek neki, ő meg kilépett a hűs estébe. A sátor mögött kiszívta a csikket, eltaposta, majd kikerült a hortyogó Barabolyt. Az erdőszélre indult, ahol egymástól nem messze, a főzőverseny téglával körberakott tüzei hamvadtak.

Vastag combú férfi ült a letaposott fűvön, és egykedvűen bámult a tűzbe. A pisálkoló fényben látszott, hogy inge gombolásánál kiütközik dús szőrzete.

– A söröd, Márton! – nyújtotta feléje a poharat a csillés.

Gallyak recscentek hátul a sötétben, s egy szürke kardigános lány szaladt a sátrak irányába. Sápadt arca, akár egy nyitott legyező, elshant a férfiak előtt.

– Ez meg kicsoda? – nézett utána a csillés.

Márton lefújta a sörről a habot. – Nem figyeltem.

– Mire gondolsz?

A kortyintásnyi csöndben a csillés leguggolt, és megmelengette a tenyerét a parázs fölött. A táncpárok rikoctozva szölongatták egymást a távolban.

– Ideje mennem – mondta Márton.

A csillés csalódottan látszott. – Maradj még! Jó itt.

– Mással kell innod – egyenesedett föl Márton. – Vagy táncolj! És ne rúgj be, holnap korán kelünk.

Fölhajtotta a sörét, s komótos léptekkel eltűnt a sötétben. A majálisterről poros gyalogút vezet a bányakerítés mellett a lakótelepre, melyet összegyűrt sorsjegyek és papírzacskók jeleztek a csillagfényben. A dúsán tenyésző sásról harmat fröccsent Márton cipőjére. Az aknatornyok felől rakodás zaja hallatszott, a kerítésre fonódott szederbokrok szellő rezgettette.

Négytagú család haladt az ösvényen. Márton úgy igazította lépteit, hogy ne kerüljön közelebb hozzájuk. A férj bandukolt hátul, kezében cigaretta parázslott. Felesége a lepényevő versenyen vitázó fiúkat csitította. Márton arra gondolt, mennyivel gyorsabban múlt a délután, amikor ők is együtt voltak. Az asszony rejtvényt fejtett, fecsegett a gyerekeknek, majd kibújt a blúzából, és bikiniben kínálta vajszínű bőrét a napnak. Később a fejébe vette, hogy hangyabolyra telepedtek, s bizonyosság gyanánt rámutatott egy fűszálon egyensúlyozó vöröshangyára. Fölparancsolta őket, kirázta a pokrócot, szabadkozott, hogy tévedhetett volna nagyobbat is, aztán visszautak, és sült hurkát ettek. Az asszony dajkálta a gögicselő gyereket, s közben sörre áhítozott. Ő meg sorból sorba állt, hogy a kedvében járjon. Végigkóstolták a lacikonyhákat, csapolt sört ittak habos szájjal, és üvegeset fölvetett fejfel, nevetve. Ha nem mondja az asszony cihelődés közben, hogy pihenjen még, felejtse a bányát, eszébe se jut maradni... Alig múlt utána az este. Csak a sört kortyolta a csillésével, aki szorgos pincérnek bizonyult, ám annál hígbabb szavú beszélgetőnek. Neki meg nem akadt mondanivalója... Legény volt még, amikor éjfél mulatott. Manapság többre becsüli a vetett ágyat és a terített asztalt. Olyan a házasság, lépkedett Márton elgondolkodva, akár a banya. Könnyű belecöpenni, de nehéz kimászni belőle: mégsem bánja túlságosan az ember.

A telepen halványan égtek az utcai lámpák. Fél tíz körül járt az idő. Korom aknász leszeggett fejfel sietett munkába, hóna alatt aktatáskát szorított. Mikor egymás közelébe értek, Márton biccentett, Korom pedig köszönésfélét mormogott. A szemetes-

kukák körül macskák settenkedtek. A bérházakban kékes fénnel vibráltak a televíziók. Bircsák ablaka alatt Márton tisztán hallotta a sporthíreket. Benézett a függönyre: a leszálalékolt, félsüket vajúr nyitott szájjal horkolt a fotelban.

A lépcsőházban huzat mozgatta a megtépázott hirdetőtáblát, a lakásban nem égett a villany. Márton belépett az előszobába. A hűtőszekrényen májusi cseresznye illatozott, a függönyt szél fodrozta. Nyílt a szobaajtó, és az utcáról behulló lámpafényben ismerős árny suhant elébe.

– Ne gyújts villanyt! – simult hozzá az asszony.

– Megfázol ebben a vékony kombinéban! – dohogott Márton.

Az asszony csalafintán kérdezte. – Milyenek voltak a lányok?

– Megcsúnyultak, ahogy elmentél.

Betűzött a nap az ablakon. A mezítlás asszony végzett a fölmosással, megtörölte homlokát, és kicsavarta a rongyot. Lábuujjai szétlapulva tapadtak a kőre, melle hullámzott a kötény alatt. Ránézett a kredencen ketyegő órára, megvárta a kismutató ugrását, majd macskaszzerű hajlékonysággal kiöntötte a vödörből a vizet. Leöblítette a kezét, aztán félrecsúsztatta a fazékon megzörrenő fedőt. Lisztet borított a tálba csak úgy találomra, tojást ütött rá, közben a szemével már a sótartót kutatta a poharak és a szódásüveg árnyékában. Kopogtak. Surrant ajtót nyitni.

Töredezett hajú, vézna lány látott a lépcsőházban: szoknyája kurtább, kardigánja lezserebb volt a mélyaknai viseletnél. Mint aki csak most ébredt föl, szemhéja duzzadt volt, arca fakó. Kezében cigaretta égett.

– Mit akar? – kérdezte az asszony.

– Belátok magához a második emeletről – hallatszott a bizonytalan válasz. – A múlt héten költöztünk ide. A férjem mérnök. Okleveles.

Az asszony vonakodva félrehúzódott. – Jöjjen be.

A lány, mintha jégen járna, aprókat lépett túsarkú cipőjében, s minden sikeres mozdulat után büszkén megremegett a szája. – Maga biztosan segít nekem!

A konyhában páras volt a levegő, akár eső után a Támfa utcában. Az asszony megérezte a lány veritéktől terhes parfümilletát, amikor elhaladt mellette. Belemarkolt a lisztbe, mire a tojássárgája kifakadt az ujjai között.

– Mit akar? – ismételte.

A lány a tál fölé hajolt, arca gyerekes érdeklődést mutatott. – Mit csinál?

– Galuskát.

– Nem zavarja, hogy a kezére tapad? Nekem összeragadnának tőle az ujjaim – idegesen mozgatta csontos kezét, s mikor az asszony ránézett, meghátrált, úgy mondta. – Láttam már ilyet valahol. De lehet, hogy sár volt vagy iszap. Félek az iszaptól!

Feszélyezett csönd szállt közéjük. Hallani lehetett a vekker egyhangú ketyegését. Az asszony tekintete lesiklott a tágra nyílt szemről a vékony, eres nyakra.

– Hogy hívják? – kérdezte.

– Barbara! – élénkült föl a lány. – Tulajdonképpen azért költöztünk ide, mert Vincének több pénz ígérték.

– Az szép dolog.

– Nem akartam! Szerettem ott... – a túsarkak szaporán kopogtak a kövön. – Megvetem érte!

Az asszony keze megmerevedett a tésztában. Fölnézett, s meglepve látta, hogy más arcra emlékezett. Barbarát fölhevítette a harag, vonásai elmélyültek, kora még meghatározhatatlanabbnak tűnt. Az asszony egy hamar öregedő arcot látott, melyből a halovány szemek tehetetlen dühvel néztek a világra.

– Miért jött ide?!

Barbara beleszívott a cigarettába. A kifújt füst körbelengte, s olyan érzést keltett, mintha a kardigánja foszlana le róla.

– Úgy jó élni – nézett maga elé –, ha belefeledkezhet az ember...

Összeállt a tészta. Az asszony áttemelte a szaggatóba, és lekapta a fazékról a fedőt. A fölcsapó gőz megnedvesítette az arcát, nyelve kicsúszott az igyekezettől.

– Ihatok a konyakból? – hallotta a háta mögött.

Tartott egy üveg italt a kredencben, néha kortyolt belőle, ha megkívánta, meg havonta egyszer, mikor szüksége volt rá. Szaggatta a galuskát, közben arra gondolt, miért engedte be a lányt. Van dolga nélküle is, éppen elég.

– Tészta a kezem – mondta.

– Majd én töltök!

Kopogott a cipő, pohár koccant az üveghez, s mire az asszony megkeverte a galuskát és beszabályozta a gázlángot, Barbara élénk arccal, várakozásteljesen állt előtte.

– Beszélgetni akarok – mondta. – Voltam a szomszédoknál is, de itt jobb. Már az ajtóban érezni. Barátságos ez a konyha. Én is szeretnék ilyen. Tenni-venni benne.

– Miért nem szól a férjének?

– Vince mindent megold! Elvitt nászútra is. Velencébe! Napokig csellengtünk, meg ott voltak a gondolák, mindenféle ember fényképezőgéppel. Vettem magamnak ruhát. Látja ezt a szoknyát? Akkor este az üzletben... – mintha csak a hangulat lenne számára a fontos, melybe beleloallja magát, nem törődött az asszony közönyével. – Az eladó, kövér, olajos képű olasz, leakasztotta a szoknyát, Vince húzózkodott, de ő hozzám mérte, dicsérte egyvégtében, és belekacsintott a tükörbe. Fölnevettem, ahogy megérintette a derekamat. Akkor Vince kinyitotta a tárcáját, az olasz pedig vi-gyorgott...

Alig hallható nyögéscselés szűrődött ki a szobából. Az asszony aggodalmas arccal fülelt, majd lezárta a gázt, és ajtót nyitott. Barbara szava elakadt a meglepetéstől: faragott bölcsőt és egy pelenkával leterített öltöztetőasztalt látott a máskülönbön kopár szobában. A levegőben kenőcsillat terjengett. Az asszony magához ölelte a gyereket, akinek rögvest megenyhült a hangja. Pufók arcát gyér haj keretezte, nyálás ujjáival a levegőt markolászta: alig lehetett több félévesnél.

Az asszony a szájába adta a cumit. – Igyál, életem. Megszomjaztál ebben a csúnya melegben. Úgy. Hiszen még száraz a pelenkád! Úgyes vagy!

– Hogy hívják? – kérdezte Barbara.

– András. Igaz, életem?

– Jó név ez neki? – topogott Barbara a konyhában. – Illik az egyéniségéhez?

A forróság átsütött a falakon. A függöny mögött remegett az utca levegője. Az asszony homloka fénylett a veritéktől. Mintha nem hallotta volna a kérdést, határozott mozdulatokkal megszorította a pelenkát, még egyszer magához szorította a gyereket, aztán óvatosan visszahelyezte a bölcsőbe.

– Olvastam valahol – makacskodott Barbara –, fontos, hogy a gyerek szeresse a nevét.

Az asszony betette a szobaajtót.

– Megveti a férjét? – kérdezte kurtán.

Barbara majdnem sikoltva mondta. – Vince megteszi, amit kérek!

– Akkor minek beszél róla ilyeneket?

– Ötvenhét éves – válaszolt a lány a falig hátrálva.

Álla lefityedt, szeme fehére zavaros volt, akár az olvadó zsír. Az asszony most vette észre, hogy az olasz szoknya feslett, a kardigánt koszcscsik szegélyezi.

– Nem akartam bántani – mondta csöndesen.

– Ne törődjön vele – szólt Barbara erőt gyűjtve. – Túl vagyok rajta!... Elmondok magának valamit.

Rágyújtott, és leszívta a füstöt. – Tegnap este, ahogy Vince elaludt, kisurrantam az ajtón. Szórakozni akartam. Hihi! Késő volt. Futottam, amerről a zenét hallottam. Cintányért vertek, trombitáltak. Gondoltam, ha táncolnak, közéjük férkőzhetek.

Ügyetlenül kiverte a cigarettája parázsát, s kapkodva kereste a gyufát, hogy újra gyújtsa. Az asszony zavartan elfordult, s kinézett az ablakon. Keze erőtlenül megemelkedett, mintha inteni akarna, meg nem is.

– Elakadtam az ágakban, egyszerre gödörbe estem – mondta Barbara –, mégis kiértem az erdőszélre. Egy férfit láttam a tisztás szélén, háttal ült nekem, szemben a hunyorgó tűzzel. Megtorpantam. Ahogy belekotort a parázsba, szikrák szálltak fölfelé, és a föllobbanó lángokban megláttam a dús, vörös haját...

Megakasztotta a beszédben a lépcsőházból behallatszó zaj, de beleszívott a cigarettába, s állhatatosan folytatta. – Úgy éreztem, ő maga a tűz, ő ontja a meleget. Olyan biztonságban voltam, mint soha. Oda akartam ülni melléje, hogy átmelegedjek...

Nyílt a lakásajtó, s Márton belépett a konyhába.

